

Висновки. В ході дослідження підвищення організаційної стійкості підприємств зернопереробної галузі на основі отриманих результатів можна зробити наступні висновки.

1. Зернопереробне підприємство є динамічною системою, що складається з підсистем (відділів і підрозділів різних рівнів ієрархії), тому задачу його стійкого функціонування необхідно вирішувати на основі багаторівневого підходу.

2. Результати досліджень показали, що система управління є недосконалою. Загальний напрямок розвитку підприємства, його місія і цілі не сформульовані і не представлені співробітникам, що свідчить про роз'єднаність інтересів колективу і відсутність з їх боку широкої підтримки.

3. Розгляд зернопереробних підприємств як об'єкту управління на ринку, що динамічно змінюється, вимагає нових підходів до розвитку стратегії функціонування підприємства. Розроблені поло-

ження підвищення організаційної стійкості функціонування підприємств в ході виконання стратегічних планів. Для їх реалізації необхідно розробити дійову ефективну стратегію управління та забезпечити умови її виконання. Основною умовою є забезпечення двох основних характеристик будь-якої системи управління – це її стійкість і якість.

4. Для ефективної реалізації стратегій управління необхідно вдосконалити технологію управління та реформувати структуру управління підприємством. Організаційна структура управління підприємства повинна бути раціональною, мати весь комплекс функціональних відділів і підрозділів для здійснення виробничої діяльності. Вона повинна відображати стратегію, забезпечуючи стійкість функціонування підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Василенко І.К. Антикризове управління підприємством. [Електронний ресурс] / І.К. Василенко. – Режим доступу: <http://library.if.ua/books/60.html>.
2. Савенко І.І. Логістичний підхід в управлінні потоками зернозберігаючих підприємств. Теоретико-правовий та методологічний аспекти: Монографія / І.І. Савенко. – Одеса: Поліграф, 2008. – 272 с.
3. Окландер М.А. Логістична система підприємства. Монографія / М.А. Окландер. – Одеса, „Астропринт”, 2004. – 309 с.
4. Седікова І.О. Питання аналізу та оцінки організаційних структур управління підприємств зернопереробної галузі / І.О. Седікова, З.І. Шевченко // Економіка: проблеми теорії та практики (Збірник наукових праць). Випуск 250. Т. VIII. Дніпропетровський національний університет. – Дніпропетровськ, 2009. – С. 1842–1853.

УДК 657.222.011.56

МАРКОВА Т.Д., асистент, ІВАНЧЕНКОВ В.С., студ.
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

АВТОМАТИЗАЦІЯ ФІНАНСОВО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ ЯК ЧИННИК ПРИСКОРЕННЯ ПРОЦЕСУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Розкрито важливість безготівкової форми розрахунків підприємства, сучасні можливості швидкого забезпечення розрахунків та переваги від використання Інтернет-технологій при їх здійсненні. Обґрунтована відмова від використання організаційної структури - каси.

Ключові слова: інформаційні технології, безпаперова документація, електронні платежі, безготівкові розрахунки, міжбанківські електронні перекази, пластикові картки.

The relevancy of noncash enterprises calculating form, ability of rapid providing calculating on issue and the employment advantages with Internet technology using in this process are discovered in this article. The refusal to use an organization structure as a case is grounded here too.

Key words: information technology, paperless documentation, epayments, noncash payment, interbank electronic transfers, plastic cards.

Вступ. Сучасний період становлення ринкової економіки характеризується переходом до нової економічної моделі, головне місце в якій займають інформаційні технології, засновані на комунікаційних засобах та засобах обробки і збереження інформації.

Нормальне функціонування економіки важко уявити без системи розрахунків між суб'єктами господарської діяльності, забезпечення надійності та своєчасності платежів. Щодня кожний суб'єкт господарювання використовує послуги банків, здійснюючи розрахунки з постачальниками і покупцями за поставку сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, реалізації продукції; з бюджетом за податками і платежами; з працівниками по виплаті заробітної плати, дивідендів та інших грошових виплат; з акціонерами, які не являються членами трудового колективу; з банківською системою у зв'язку з отриманням і погашенням кредитів, з покупки і продажу валюти; зі страховими компаніями і організаціями; з інвестиційними інститутами та з іншими учасниками.

У розрахунках і платежах, що здійснюються установами банків, знаходять відображення практично всі види економічних відносин у суспільстві. І все це неможливе без розрахунків між банками.

Постановка завдання. Поява на початку 80-х років минулого століття електронно-обчислювальних машин дала змогу автоматизувати ведення обліку й обробки даних навіть найменшим компаніям.

Сучасні технологічні можливості проведення безготівкових розрахунків є не обмеженими. З кожним роком науковці розробляють різні системи швидкого та надійного переказу грошових засобів. Проте на підприємствах, як зазначив В. Муравський, в умовах розвинутої системи банківського обслуговування традиційний підхід до організації банківських і касових розрахунків не відповідає основним вимогам, що ставляться інформаційним суспільством та "ною економікою" перед системою обліку розрахункових операцій, зокрема: відмові від готівкових операцій, скороченні облікового персоналу, кардинальному зменшенні кількості первинних документів як у паперовому, так і в електронному вигляді [1]. Тому проблема удосконалення повністю автоматизованого процесу фінансово-розрахункових операцій на підприємстві до сих пір перебуває на етапі дослідження.

Мета статті – зорієнтувати читачів до сприйняття сучасних інформаційних технологій як інструменту, призначеного для прискорення процесу господарської діяльності підприємства, коли йдеться про автоматизацію фінансово-господарських операцій.

Результати. На початку незалежності України розрахунки між установами українських банків проводилися за допомогою паперових розра-

хункових документів протягом трьох тижнів, а в деяких випадках - місяцю і більше. Наслідок – надмірне відвернення коштів підприємств у розрахунки, зростання неплатежів суб'єктів господарювання. Розуміючи серйозність цієї проблеми, Національний банк України в 1992 році розробив Концепцію електронного грошового обігу в Україні, яка була розглянута банками України і затверджена Правлінням Національного банку України. Першочерговим завданням у ній визначено впровадження системи електронних міжбанківських розрахунків, а на другому етапі - системи масових розрахунків населення з використанням пластикових карток [2]. Через два роки була впроваджена система електронних платежів і термін оборотності коштів скоротився до одного дня. Це дало можливість банкам ефективніше використовувати ресурси, а клієнтам - свої кошти.

Більшу частину процесу господарської діяльності складають фінансово-розрахункові операції, і саме в безготівковій формі. Розрахунок з постачальниками, з бюджетом, фінансово-кредитними установами, з працівниками є важливим етапом бухгалтерського обліку, від якого залежить процес прийняття управлінських рішень. Безготівковий грошовий оборот повністю здійснюється через банківські установи, в яких відкрито рахунки суб'єктів підприємницької діяльності. Від правильної організації грошових розрахунків у цілому залежить оперативність їх здійснення, а відтак і фінансовий стан суб'єктів господарювання.

Також для раціональної організації безготівкових розрахунків слугує господарський договір, який визначає взаємовідносини сторін щодо поставки продукції, передбачає їхню відповідальність за прийняті на себе зобов'язання, а також форми і порядок розрахунків за товарно-матеріальні цінності, роботи, послуги.

На створення комплексної інформаційної системи обліку фінансово-розрахункових операцій значною мірою впливає розмір підприємства. На середніх підприємствах інформаційне обслуговування здійснюється на рівні бухгалтера, де ведеться облік фінансово-розрахункових операцій, та керівника підприємства (головного бухгалтера). На великих підприємствах можуть виокремлюватися: каса та фінансовий відділ; бухгалтерія; керівник підприємства та головний бухгалтер [3].

Автоматизація обліку дозволяє значно полегшити роботу бухгалтерії в цілому та кожного бухгалтера окремо, особливо при впровадженні телекомунікаційного обміну інформацією між автоматизованими робочими місцями облікових працівників з використанням комп'ютерних мереж.

Так, бухгалтерські програми у поєднанні з програмою «Клієнт-Банк» дозволяють значно прискорити процес проведення розрахунків, а колективне використання баз даних відкриває широкі можливості для проведення аналітико-економічних розрахунків за досить короткі проміжки часу [4]. Так як підприємства завжди здійснюють операції продажу, купівлі, надають посередницькі послуги і співпрацюють з багатьма підприємствами, фірмами, то запровадження автоматизованих систем бухгалтерського обліку розрахункових операцій дає значний економічний ефект.

Будь-яка форма підприємницької діяльності передбачає активний обмін коштами. Посередниками в цих розрахунках є спеціальні державні та комерційні господарські одиниці – банки, в яких фізичні та юридичні особи відкривають рахунки для зберігання національної та іноземної валюти. Згідно з принципами безготівкових розрахунків, при купівлі-продажу товарів (робіт, послуг) платіж підлягає терміновому здійсненню. Момент здійснення платежу має бути максимально наближеним до часу відвантаження товарів, виконання робіт, надання послуг. Таким чином, дотримання розрахункової дисципліни сприяє прискоренню кругообороту коштів і зміцненню фінансового стану підприємства.

Підприємства в процесі ведення господарської діяльності використовують електронну мережу, перевага якої полягає у наданні банківських послуг для автоматизації проведення безготівкових рахунків через систему-комплекс "Клієнт-банк" [5]. Вона дозволяє автоматизувати процес формування, прийому і передачі фінансових, інших документів між клієнтом і банком з використанням можливостей internet-технології, яка інтегрується із сертифікованими засобами захисту інформації. Така система дозволяє відправляти платіжні документи клієнтів, має набір у клієнтській частині довільних інформаційних повідомлень і передачі їх в банк, отримання виписок за рахунками у будь-який час; виконувати контроль проходження платежу в банк (клієнт отримує інформацію про прийом та проведення платежу); досягається також можливість доступу до реального залишку на поточному рахунку підприємства і формування звітності щодо отриманих даних. При такій системі користування Інтернет-послугами, отримавши доступ до рахунку, клієнт банку (головний бухгалтер підприємства) уникає необхідності щодня відвідувати офіс банку, що є передумовою для заощадження робочого часу. Крім того, для управління рахунками, клієнту зовсім не обов'язково знаходитися у своєму офісі. У нього є

можливість працювати з рахунками з будь-якого комп'ютера, мобільного телефону або комунікатора, який має доступ до Інтернет [6].

На підприємствах всіх форм власності використовуються електронно-обчислювальні машини, забезпечені програмними продуктами від електронних таблиць до спеціалізованих модулів ERP-системи, в результаті яких облікова система стає творчою, спрямованою на організацію та удосконалення обліку. При цьому змінюються зміст та організація праці обліковців: зменшується кількість ручних операцій з обробки первинних документів, систематизації облікових показників, заповнення реєстрів та звітних форм [7].

Найпоширеніший програмний продукт – «ІС:Бухгалтерія» передбачає ведення автоматизованого обліку розрахунків. Режим головного меню «Облік розрахункових операцій» забезпечує автоматизований облік, контроль і аудит розрахунків з організаціями та підприємствами (різними дебіторами та кредиторами). Уведена інформація групується в аналітичному розрізі, що дає можливість бухгалтеру перевіряти стан розрахунків, терміни оплати, надійність партнера, документообіг, а також причини, що зумовили утворення дебіторської та кредиторської заборгованості з початку звітного періоду. В багатьох програмних продуктах передбачається заповнення одного типового документа і на підставі його даних формування інших документів у міру здійснення господарської операції та відображення її в обліку

На сьогоднішній день розвиток електронної техніки дає змогу використовувати безготівкові розрахунки у формі пластикових карток, що містять зашифровану інформацію, яка дозволяє їх власникам здійснювати платежі та отримувати грошові кошти. При використанні такої форми розрахунку, підприємство має можливість відмовитись від такої організаційної структури, як каса. Оскільки видачу заробітної плати, грошових коштів під звіт та ін. здійснюватимуть повністю автоматично після складання облікового запису на комп'ютері бухгалтера, готівку за допомогою електронної платіжної картки можна буде у зручний час і у відповідному місці отримати на руки [1].

Комплексна система автоматизованого оброблення фінансово-розрахункових задач передбачає використання єдиної бази даних, що утворюється з нормативно-довідкової, вхідної та вихідної інформації.

Відмінності між журнально-ордерною і автоматизованою обліковими формами полягають у пос-

лідовності виконання операцій і збереження даних. Найбільша кількість помилок в обліку при "паперовій" формі виникає на етапі перенесення даних з одного первинного документа до іншого, а також при складанні різноманітних довідок і звітів. Застосування автоматизованого обліку дозволяє повністю позбутися помилок такого типу. При автоматизованій формі процес ведення вхідної інформації проводиться тільки один раз і частково контролюється програмним забезпеченням, решта процесів — складання реєстрів, звітності тощо — проводиться автоматично. Тим більше, що програмне забезпечення дозволяє перевірити повноту, правильність заповнення реєстрів відповідно до нормативних актів, швидко виявити помилку і вказати способи її виправлення. Таким чином, підвищується достовірність та оперативність інформації.

Обліковий працівник заповнює дані в електронну форму первинного документа, відображену на екрані дисплея. Помилкові дані коригуються. Одночасно інформація фіксується на машинному носії, і в разі потреби первинний документ може бути роздрукований у визначеному форматі.

СЕП (система електронних платежів) забезпечує здійснення розрахунків у межах України між банками як за дорученнями клієнтів банків, так і за зобов'язаннями банків. СЕП виконує міжбанківський переказ у файловому режимі та в режимі реального часу. Здійснення банком початкових платежів у файловому режимі є обов'язковим, а у режимі реального часу — за його вибором. Разом з тим, банк, який працює в СЕП у файловому режимі, забезпечує приймання платежів у режимі реального часу.

У файловому режимі обмін платіжними документами організовано у пакетному режимі технологічними циклами шляхом приймання-передавання відповідних документів. Тривалість циклу складає 15 - 20 хвилин.

У режимі реального часу кошти зараховуються на рахунок одержувача негайно, у момент надходження платежу від відправника СЕП [8].

Система Товариство міжнародних міжбанківських комунікацій базується на використанні єдиної мови, забезпечуючи єдину організацію обробки інформації, її захист і швидке передавання. Вона працює 24 години на добу і 365 днів у році. У разі, коли відправник і одержувач повідомлення працюють у мережі одночасно, то доставляння повідомлення виконується не більш як протягом 20 секунд.

Висновки. До 1992 року платіжні операції здійснювалися через внутрішньобанківські перекази. При цьому основною вимогою до системи розрахунків та її відмінною рисою був контроль, а не оперативність, зручність або надійність. Але сьогодні, як свідчить практика, все навпаки. Сьогодні вислів "час — це гроші" звучить як ніколи актуально [6], й тому використання сучасних методів швидкого та надійного розрахунку задовольняє як відправника, так й одержувача.

В процесі ведення фінансово-господарської діяльності суб'єкти підприємницької діяльності віддають перевагу, як правило, безготівковим формам розрахунку, які дають можливість значно зменшити витрати обігу, пов'язані з грошовими розрахунками в господарстві, звести до мінімуму суму грошей, яка перебуває в обігу. Але готівковий грошовий оборот на підприємствах ще зустрічається. Якщо немає касира, то для отримання готівки впроваджені автоматичний касир, тобто банкомат. І взагалі, сучасна швидкість розвитку науково-технічного прогресу, на наш погляд, призведе до витіснення каси на підприємствах різного розміру, до переходу на безпаперові технології обліку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Муравський В. Відмова від первинного документування як чинник інтеграції повністю автоматизованої системи обліку // Бухгалтерський облік і аудит. — 2008. — №10. — С. 35-42.
2. Міжбанківські кореспондентські відносини [Електронний ресурс].- Режим доступу: <<http://www.refine.org.ua/pageid-901-4.html>>.
3. Терещенко Л.О. Інформаційні системи і технології в обліку. Навч. посіб. / Л.О. Терещенко, І.І. Матієнко-Зубенко. — К.: КНЕУ, 2004. — 187 с.
4. Облік і контроль розрахунків з товарно-грошових операцій [Електронний ресурс].- Режим доступу: <<http://www.lib.ua-ru.net/inode/p-2/36146.html>>.
5. Технологічна обробка облікової інформації в інформаційних системах обліку [Електронний ресурс].- Режим доступу: <<http://www.crime-research.ru/library/Polivan1.htm>>.

6. Деменков М. Интернет-технології в обслуговуванні клієнтів банку // Банківська справа. – 2009. - №1. – С. 58-64.
7. Ивахненко С. Класифікація програмного забезпечення обліку і контролю // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. - №7. – С. 55-64.
8. Призначення та основні можливості системи [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/PL_SYST/mbr.htm >.

УДК 663.26

ОСИПОВ В.Н., д-р экон. наук

Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, г. Одесса

СУРУЖИЙ А., СОЛОИД А., студ.

Одесский государственный экономический университет, г. Одесса

ЕКОНОМІЧЕСКАЯ ЦЕЛЕСООБРАЗНОСТЬ УТИЛИЗАЦИИ ВТОРИЧНЫХ ПРОДУКТОВ ВИНОДЕЛИЯ

Проанализирован опыт развитых стран в области утилизации вторичных продуктов виноделия, обозначены проблемы и пути их решения в Украине. Сделан вывод о том, что внедрение безотходной технологии переработки винограда позволит отечественным винодельческим предприятиям стать более конкурентоспособными и улучшить показатели деятельности, приблизив их к мировым.

Ключевые слова: вторичные продукты виноделия, отходы, экономическая оценка, потери государства.

The developed countries experience is analyzed in area of secondary product utilization in vine-making, problems and their decision ways in Ukraine are marked. We have concluded that introduction of nonwaste grapes processing technology can let the domestic wine-making enterprises to become more competitive and improve performance indicators, approaching them to the world ones.

Key words: vine-making secondary products, wastes, economic estimation, state losses.

Введение. Современный динамичный рост народного хозяйства приводит к ускоренному потреблению природных ресурсов. В условиях их ограниченности все большую остроту приобретает проблема их экономного использования.

Природное сырье в своем составе, кроме полезного компонента, обычно содержит примеси других веществ, причем количество последних может колебаться в достаточно широких пределах и зачастую во многом превышать содержание полезного компонента. Поэтому основными направлениями в решении проблемы экономии сырья являются разработка и применение комплексных методов его переработки.

Вопрос ограниченности природных ресурсов и их рационального использования стоит и перед учеными-экономистами, которые в последнее время стали уделять этому все большее внимание.

В начале XX века американский экономист Харольд Хотеллинг опубликовал в журнале «Journal

of Political Economy» статью под названием «Экономика исчерпаемых ресурсов». Она посвящена проблеме рационального использования ресурсов, а также объему их добычи и стоимости в условиях монополии [1].

Крупный вклад в разработку проблемы эффективного использования ресурсов внесли отечественные и зарубежные ученые: Баканов М.И., Евланов Л.Г., Канторович Л.В., Ларионов А.И., Сайфуллин Р.С., Шахбанов Р.Б., Шеремет А.Д., Карп Ч., Ланкастер К., Хайман Д., Хеддвик К., Хоув Ч.

С комплексным использованием сырья соприкасаются проблемы переработки и утилизации побочных продуктов и отходов производств и применения их в качестве вторичных материальных ресурсов. Этим проблемам посвящены научные труды Хачатурова Т.Е., Сонжаровского В.А., Лебединского Ю.П., Сизенко Е.И., Комарова В.И., Лебедева Е.И., Голиковой Н.В. и др.